

**УДК 336.71**

**Оглобліна В.С.**

магістр гр. MSB H22 , «Норд» Університет  
м. Буде, Норвегія

**Оглобліна В.О.**

к.е.н., доцент кафедри  
інформаційної економіки, підприємництва та фінансів  
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні  
Запорізького національного університету  
м. Запоріжжя, Україна

## **ФІНАНСУВАННЯ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Україна переживає глибоку соціально-економічну кризу, спровоковану російською агресією. Вітчизняні компанії, зокрема у сфері обслуговування, стикаються з численними проблемами внаслідок бойових дій на території країни. 2022 р. увійде до історії як рік величезних випробувань і втрат, а 2023р. пов'язується з початком відновлення країни. Оскільки вітчизняна економіка у 2022 р. спромоглася зберегти значну частку власного потенціалу, маємо підстави стверджувати, що 2023 р. зможе стати роком поступового відновлення економіки.

Сфера обслуговування є одним із трьох секторів економіки, який містить

усі типи комерційних послуг. Мова про фінансовий, готельно-ресторанний, транспортний напрямки, ритейл, страхування, медицину, освіту, розваги, маркетинг тощо. Обслуговування у сфері послуг орієнтовано на задоволення потреб і бажань клієнтів та розв'язання їхніх проблем [1].

Малий та середній бізнес зі сфери послуг страждає через скорочення населення в українських містах у наслідок війни. Через це зменшується попит на окремі види послуг, зокрема у готельно-ресторанному бізнесі, салонах краси, позашкільних та освітніх закладах тощо. А також має місце скорочення пропозицій від висококваліфікованих спеціалістів (ІТ сектор, фінанси, дизайн, консалтинг). Більшість компаній зі сфери обслуговування (90%) попри війну відмовилася від релокації та продовжила працювати переважно в офлайн, застосовуючи певні обмеження, адаптувалась, підтримувала діяльність та сподівалась на краще [2].

Аналізуючи офіційну статистику Державного комітету статистики України, відзначаємо, що вже у IV кварталі 2022 р. порівняно з III кварталом 2022 р. індикатор ділової впевненості компаній у сфері обслуговування підвищився. Підприємці, зокрема, розповідали про свої очікування на майбутнє. Вони прогнозували, що:

- уповільниться темп зменшення кількості працівників;
- буде можливість підвищити ціни на свої послуги.

Втім, для цього потрібно було обійти фактори, які стримували їхню діяльність:

- недостатній попит на послуги;
- фінансові обмеження [3].

Щодо потреб бізнесу у фінансуванні - різні галузі бізнесу потребують різних обсягів інвестицій, однак найбільш розповсюджена категорія - інвестиції від 30 до 300 тисяч доларів США: таких інвестицій потребують підприємства в сфері ресторанного бізнесу - 68%, легкої промисловості - 57%, сфер роздрібної торгівлі - 50%, телекомунікацій - 50%, охорони здоров'я - 50%, ремонту автотранспортних засобів - 50% [4].

Для відновлення діяльності та налагодження бізнес-процесів підприємствам необхідне додаткове фінансування. За прогнозами НБУ, інфляція за підсумками 2023 р. складе менше 15%. При збереженні облікової ставки у 25% (чи навіть, можливого зниженні до 20-22%) це означає, що реальна кредитна ставка для бізнесу сягатиме (у кращому разі) 15%. Однак повоєнне відновлення вимагає зовсім інших умов кредитування. Відтак, є підстави сподіватись, що гранти на відновлення певним чином зможуть покращити умови господарювання [5].

Міністерство фінансів наголошує на важливості державної підтримки бізнесу. Успішними попри війну є результати інформаційної кампанії «5-7-9%».

Сприяння активності бізнесу, його прагнення до успіху попри війну – важливі чинники нашої фінансової стабільності та подальшого відновлення країни. Уряд досягає цієї мети, зокрема, завдяки державній програмі підтримки мікро-, малого та середнього підприємництва «Доступні кредити 5-7-9%». За час дії воєнного стану в Україні укладено понад 36 тисяч кредитних договорів на загальну суму близько 140 млрд гривень. Програма є рушійною силою розвитку малого бізнесу і суттєвою допомогою банківському сектору, які спрямовують свої зусилля на підтримку економіки держави та наближення нашої перемоги над підступним ворогом.

Фонд розвитку підприємництва, що реалізує програму, має 25-річний досвід з реалізації кредитних програм банківського партнерства у співпраці з ЄС та урядом Німеччини. Через KfW вдалося швидко та ефективно запровадити доступне кредитування бізнесу. Програма стала суттєвою підтримкою для бізнесу і «загалом для фінансової стабільності держави» спочатку в умовах пандемії й зараз, під час війни.

Однією з останніх популярних новацій програми стала можливість використання лізингу – «Доступний лізинг 5-7-9%». Урядова програма «Доступні кредити 5-7-9%» діє понад три роки, на сьогодні до неї долучені 45 уповноважених банків. Від часу старту держпрограми підприємці отримали близько 71 тис. кредитів на загальну суму майже 227 млрд грн, з яких 48 тис. –

від банків державного сектору економіки на понад 100 млрд гривень.

Також участь держави у світі нової парадигми монетарної політики центробанків забезпечується через так звані кластерні стратегії урядів:

- програма пільгового рефінансування банків, які кредитують реальний сектор: малий і середній бізнес (Банком Англії, Європейським центробанком);
- програма стимулювання кредитування малого і середнього бізнесу Федеральною резервною системою США, Банком Кореї, Резервним банком Індії;
- цільове скорочення обов'язкового резервування щодо операцій кредитування агропромислового комплексу та малого і середнього бізнесу [5].

Дослідження показало, що попри несприятливі умови господарювання, бізнес намагається продовжувати діяльність і відновлювати економіку країни. Відбувається покращення статистичних показників: індикатор економічних настроїв, індекс активності бізнесу та індекс очікувань ділової активності.

Для висхідних економік, які потребують економічного прискорення, чи не найбільш важливим є простий доступ економічних агентів до грошових ресурсів, що може забезпечити лише банківська система через розширену пропозицію грошей (монетарну експансію). Саме завдяки послідовній монетарній експансії, яка сприяє забезпеченню платоспроможності національних економічних агентів, країнам вдається зміцнити економічне середовище і наростити економічний потенціал для подальшого розвитку.

### **Література:**

1. Tsviliy S., Gurova D., Bulatov S. Reserves for reduction of labor capacity of hotel and restaurant product and their effective use in the enterprise personnel management system. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 47. С. 123–128.

2. Tsviliy S., Vasylychev D., Gurova D. Transformation of the personnel management system of a typical hospitality enterprise into an innovative structure. *Економічний простір : Збірник наукових праць*. Дніпро : ПДАБА, 2020. № 164. 170 с. С. 129–133.

3. Голомб В.В., Оглобліна В.О. Підприємницька діяльність в Україні під час війни: особливості та проблеми. *Інфраструктура ринку*. 2023. № 72. С.66-71.

URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/72-2023>.

4. Дослідження стану та потреб бізнесу в умовах війни. 01 жовтня, 2023.

URL: <https://business.diia.gov.ua/cases/iniciativi/doslid-zenna-stanu-ta-potreb-biznesu-za-rik-povnomassta-bnoi-vijni> (дата звернення: 30.10.2023)

5. В. Юрчишин. Стан економіки та перспективи її відновлення у 2023р. /

*Аналітична доповідь в рамках проєкту Програми MATRA*, травень 2023 р.